

Florica Ștefănescu, *Evoluții economice și demografice în spațiul european*, Editura Universității din Oradea, Oradea, 2010, 329 p.

Lucrarea de față reprezintă o noutate editorială în ceea ce privește abordarea relației dintre economie și demografie, aducând în acest sens un plus de cunoaștere.

Cartea este structurată pe patru capitole și cuprinde, pe lângă partea teoretică o serie de date statistice din diverse perioade istorice, studii de caz, precum și cercetări cantitative pentru a oferi cititorului o imagine cât mai amplă asupra interacțiunii celor două domenii de cercetare și activitate. Până la mijlocul secolului XX acestea au fost analizate separat, și doar în ultimele 6-7 decenii demografia evidențiază rolul economiei în evoluțiile demografice, iar economiștii importanța caracteristicilor demografice în dezvoltarea economică. Acest lucru se datorează schimbărilor apărute în plan demografic, economic, tehnologic, cu efect asupra individului și societății, dar și datorită interesului și valorii acordate de specialiști studiilor interdisciplinare.

Primul subcapitol prezintă aspecte legate de evoluția populației lumii, dar și aspecte legate de evoluția economiei mondiale fiind prezentate și analizate date statistice referitoare la distribuția PIB-ului mondial, evoluția populației în țările dezvoltate și cele subdezvoltate, evoluția populației mondiale pe medii de rezidență. Evoluția populației lumii este influențată de factori precum creșterea natalității, scăderea mortalității, ca urmare a progreselor înregistrate în domeniul sănătății și medicinei, a creșterii economiei globale în general, și totodată a creșterii speranței de viață. Este subliniată ideea conform căreia în țările dezvoltate se manifestă o tendință de scădere și îmbătrânire a populației, populația aptă de muncă scăzând foarte mult, ceea ce se repercutează asupra dezvoltării economice ulterioare, în timp ce în

țările slab dezvoltate tendința manifestată este de creștere și întinerire a populației, „proces aparent favorabil dezvoltării economice, o dezvoltare mai greu realizabilă, însă, în lipsa tehnologiilor avansate, în condițiile calificării precare a forței de muncă, a lipsei altor pârgii de dezvoltare precum: resursele financiare, managementul etc.” (p. 41).

Tot în capitolul I sunt prezentate aspecte legate de tranziția demografică, fiind trecute în revistă principalele teorii formulate de autori precum Vladimir Trebici, Frank Notestein etc., dar și aspecte legate de migrația forței de muncă, impactul economic al îmbătrânirii populației, concentrarea urbană a populației și economiei și creșterea rolului economic al femeii. Referitor la migrație, autoarea atrage atenția asupra faptului că o analiză economică trebuie să aibă în vedere diferența între „migrarea populației” și „migrația forței de muncă”, evidențiind faptul că aceasta din urmă, deși componentă a migrației populației, presupune o analiză atentă, date fiind avantajele și dezavantajele pe care le generează pe piața internațională a muncii.

În finalul primului capitol autoarea concluzionează că „abordarea globală a problematicii demo-economice prezintă avantajul că permite formularea unei teorii fluente, în timp ce abordarea diferențiată, pe spații geografice a acestei problematice, deși fragmentată, este mai nuanțată, mai apropiată de realitate” (p. 98), și enumeră factorii explicativi ai teoriilor demografice, printre care pot fi amintiți: mediul, clima, bolile, războaiele, concentrările urbane, tehnologia, factorii culturali, statutul femeii în societate, migrația etc.

Capitolul II aduce în atenția cititorului o scurtă incursiune în istoria populației și economiei europene, precum și o analiză a Europei secolului XX din perspectivă demografică și economică. Sunt evidențiate modificările în structura pe vârstă concretizate în scăderea ponderii populației între

15 și 65 ani, și creșterea ponderii celor peste 65 de ani (analizând perioada 1960-2004 creșterea este de 166%), și aceasta ca urmare a creșterii nivelului de trai, îmbunătățirea condițiilor de muncă, a serviciilor de sănătate și atenției mai mari acordate îngrijirii vârstnicilor, dar și ca efect al extinderii UE, fiind create astfel „oportunități de piață pentru economia de argint, respectiv noi bunuri și servicii adaptate la nevoile în schimbare ale unei societăți care îmbătrânește” (p. 139).

Cel de-al treilea capitol reunește mai multe studii, care vin în completarea problematicii studiate. Foarte interesant, în acest capitol, pornind de la situația economică și demografică a României, și de asemenea de la estimările făcute în acest sens, autoarea propune soluții de ameliorare a situației precum: dezvoltarea rurală, având în vedere ponderea mare a populației din mediul rural, și a populației ocupate în agricultură, politici pentru persoanele vârstnice în vederea valorificării acestei resurse de muncă și a experienței acestora, restructurarea învățământului românesc, și în acest sens adaptarea serviciilor educaționale la cerințele pieței forței de muncă, flexibilizarea pieței muncii și a programului de muncă în vederea armonizării vieții familiale cu cea profesională.

În ultimul capitol, pornind de la îngrijorările manifestate în ceea ce privește fenomenele de îmbătrânire a populației,

scădere a natalității, și mai ales a efectelor produse în plan economic (declin sau stagnare economică) și social (presiuni asupra sistemelor de pensii și asistență socială) de scăderea populației apte de muncă și creșterea ponderii populației de vârstă a treia, este propus un model social. Acest model are în centrul său familia structurată pe patru nivele, și „propune o perspectivă intergenerațională și care admite importanța relațiilor și sprijinului reciproc între membrii familiei și între generații venind și în întâmpinarea conceptului de „societate pentru toate vârstele” (p. 307). Astfel autoarea pledează pentru „reconsiderarea reperelor de vârstă raportate la realitățile pe care le trăim” și evidențiază importanța implicării actorilor sociali și politici în implementarea unui nou model care să aibă în vedere „evoluția societății viitoare, dezvoltarea economică și îmbunătățirea calității vieții”.

Abordarea din perspectivă interdisciplinară a relației economie-demografie, informația bogată, complementaritatea studiilor, bibliografia vastă, și nu în ultimul rând soluțiile și modelele propuse de autoare, fac din această lucrare un reper în studiul acestei problematici de mare actualitate și deschid căi noi de analiză pentru specialiștii din acest domeniu.

Delia Georgeta Bekesi